

po našem zakonu o državljanstvu. Stanković B.: O upravnim troškovima. Jevtić D.: O potrebi jednog zakona o duševno poremećenim licima. Petrović A.: O braku kod naših cigana. — **Pravosudje, št. 3:** Arandjelović D.: O propisu § 56 Grpp. Vukčević R.: Poravnanje. Plakalović B.: Šta je sa obligatornim izbranim sudovima iz Srp. gradj. proc. prava. Pahorukov N.: Povodom članka g. Plakalovića. Matijević I.: Pustupak u sporovima iz porabnih ugovora. Hahn J.: Kompenzacije kod novčanih zavoda pod zaštitom. Čurčija J.: Ima li zadruge između oca i punoletnih sinova? Stanković D.: Povodom jedne odluke skopljanskog Apel. suda. Paradjanin M.: Sudski krivični postupak u praksi kod sreskih sudova. Branković S.: Naknada moralne štete. Boremović A.: Kada treba pobijati odluku suda o kazni prizivom, a kada revizijom. Kulaš J.: Koluzioni pritvor iz § 113 t. 3 Kp. Jovanović S.: Rekapitulacija zahteva sudiskog reda. — **Pravosudje, št. 4:** Bajić S.: O neizrabljenem dopustu. Blagojević V.: Za sporove sa državom koji potiču iz ugovora o prevozu robe železnicom nadležan je trgovački sud. Plakalović B.: Šta je sa obligatornim sudovima iz srp. gradj. proc. prava? Leposavić J.: Nadležnost opštinskih sudova u gradjanskim parnicama na teritoriji Apel. suda u Novom Sadu. Čulinović F.: Uslovna usoda u štamparskim stvarima. Steinmetz I.: Oštećenik i privatni učesnik. Petrović V.: Psihologija i krivično pravo. Nedeljković N.: Rok za protivtužbu u krivičnom pravu. Timoškin V.: Kvalifikovana krađa iz t. 4 § 316 Kz. Mijušković J.: Primena § 21 Kz. Vragović A.: Bivši sudije kao advokati i advokatski pripravnici.

Razne vesti.

Novi grobovi. Dne 6. aprila t. l. je umrlj v Zagrebu, kjer se je nahajal na zdravljenju, odvetnik dr. Janko Brejč. Morda še bolj kakor pravnik-odvetnik je bil znan pokojnik kot politik, saj je bil med vodilnimi politiki naše ožje domovine in v letih 1919 in 1920 predsednik Narodne vlade v Sloveniji. Njegovo ime pa je zvezano z društvom »Pravnikom« po njegovi borbi za politično in jezikovno ravnopravnost koroških Slovencev. Od leta 1903, ko je otvoril svojo odvetniško pisarno v Celovcu, se je boril za pravice slovenskega ljudstva zlasti pri koroških sodiščih in dosegel tam precej uspehov vzlic silni trdovratnosti koroških sodnih krogov. Takratni boji so popisani v poročilih za »Zvezo slovenskih odvetnikov« v »Slovenskem Pravniku« v letnikih 1903 do 1914, Brejčevo ime se v njih prečesto omenja (l. XIX, XXIV), zlasti l. 1908 je bil hvaljen njegov nastop, češ da zasluži vse priznanje, ki v takih razmerah tako vestno in možato zastopa narodne koristi. Dr. Majaron je takrat javno priznal, da je dr. Brejčevo načelo samopomoči in ne zanašati se na nikogar, edino realno, katero utegne voditi do zboljšanja razmer. Tako pomenja Brejčevo ime del nekdanje »Pravnikove« borbe za pravice slovenskega jezika. — Dne 15. aprila t. l. je umrlj v Beogradu tamošnji profesor cerkvenega prava in bivši rektor beograjske univerze dr. Čedomil Mitrović. Njegovo ime naši širši pravniški javnosti sicer ne bo tako znano kakor imena drugih srbskih pravnikov. Blizu pa nam je bil kot lastnik in do pred kratkim dolgoletni urednik najuglednejšega beogradskega pravniškega časopisa, Arhiva za pravne i društvene nauke. Zlasti reorganizacija tega časopisa po svetovni vojni je njegovo delo. Vedel ni obdržati le starih

sodelavcev, še bolj mu je uspelo pridobiti za svoj časopis nove, mlajše moči. Tem ni bil od svojega nameščenja na Veliki šoli v Beogradu od leta 1899 samo dober učitelj, marveč tudi najboljši svetovalec pri uvajanju v literarno delo.

Osebnosti. Postavljeni so: za starešini sreskih sodišč dr. Peče Ivan (Črnomelj) in dr. Šmid Josip (Slovenjgradec), za sodnika sreskih sodišč Miškot Andrej (Rogatec), Pance Vinko (Gornja Radgona), za sodne pristave Tratnik Vatroslav (Novo mesto), Jug Milan in dr. Dovgan Ivo (Ljubljana), Svetel Viktor (Laško) in Peterca Franc (Kočevje). Premeščeni so sodniki Levstek Andrej (Ormož), Vrstovšek Zdenko (Celje), Ustar Franc (Laško), sodna pristava dr. Pompe Leo (Ljubljana), dr. Finžgar Alojz (Celje). — Za pristava pri državnem pravobranilstvu je postavljen Marc Pavle. — Odvetniško pisarno so otvorili dr. Homan Alojz v Ljubljani, dr. Šmajd Albin v Radovljici in dr. Polenšek Jurij v Novem mestu. Izvrševanju odvetništva se je odpovedal minister dr. Novak Fran. Ostavko na državno službo je podal sodnik Šauer Rudolf.

Občni zbor »Društva prijateljev pravne fakultete v Ljubljani.« Dne 24. februarja t. l. je bil v justični palači v Ljubljani občni zbor »Društva prijateljev pravne fakultete v Ljubljani«. Društvo je imelo v preteklem letu 408 članov. Izmed večjih skupin pravnikov so med članstvom najbolj zastopani odvetniki (56 %), notarji (50 %) in sodniki (50 %). Dohodkov je imelo društvo 14.379 Din, izdatkov 12.669 Din 51 p. V preteklem letu je društvo osredotočilo svoje delovanje v to, da čim izdatneje financira »Zbornik znanstvenih razprav«, ki ga izdaja pravna fakulteta v Ljubljani. Lanski letnik (IX) Zbornika se je tiskal v 880 izvodih. Stroški: tiskarna 16.300 Din, honorarji 6000 Din, skupno 22.300 Din. Leta 1933 je bilo prodanih 410 Zbornikov, državna podpora pa je bila le 2000 Din, 80 Zbornikov pa je fakulteta razposlala v zameno. Od društva je prejela fakulteta okroglo 12.000 Din. število 410 prodanih Zbornikov je velik napredek napram prejšnjim letom; od VI. letnika se je prodalo n. pr. le 58, od VII. letnika pa le 42 izvodov.

Izvoljen je bil stari odbor, ki se je konstituiral tako-le: predsednik: Ivan Vrančič, predsednik apelacijskega sodišča; I. podpredsednik: dr. Janko Žirovnik, predsednik odvetniške zbornice; II. podpredsednik: dr. Otmar Pirkmajer, pomočnik bana; III. podpredsednik: dr. Andrej Kuhar, predsednik notarske zbornice; IV. podpredsednik: dr. Ivan Slokar, generalni ravnatelj Zadrúžne banke; tajnik: dr. Avgust Munda, namestnik višjega državnega tožilca in privatni docent; tajnikov namestnik: dr. Lado Vavpetič, odvetnik; blagajnik: dr. Rudolf Sajovic, apelacijski sodnik in privatni docent; blagajnikov namestnik: dr. Rudolf Krivic, odvetnik. Odborniki: dr. Metod Dolenc, vseučiliški profesor; dr. Edvard Pajnič, apelacijski sodnik v pok.; Niko Dominico, vrhovni državni tožilec; dr. Dinko Puc, župan ljubljanski; dr. Alojzij Gradnik, podpredsednik apelacijskega sodišča; dr. Jure Adlešič, odvetnik; dr. Mirko Grasselli, višji državni tožilec; Ivan Škarja, državni svetnik; dr. Josip Kavčič, predsednik okrožnega sodišča; Ivan Šubic, magistratni ravnatelj; Peter Keršič, predsednik okrožnega sodišča; dr. Ljudevit Valjavec, finančni direktor, dr. Milan Škerlj, dekan pravne fakultete; dr. Franc Vidovič, predsednik okrožnega sodišča; Milan Makar, sreski načelnik; Franc Žiher, predsednik okrožnega sodišča; preglednika: dr. Josip Krevl, podpredsednik notarske zbornice; dr. Boris

Furlan, odvetnik in privatni docent; razsodniki: Ivan Mohorič, minister na razpoloženju; dr. Hubert Souvan, državni pravobranilec; dr. Ivan Vrtačnik, predsednik upravnega sodišča v pok. V eksekutivo so izvoljeni predsednik, tajnik in blagajnik društva, dekan pravne fakultete prof. dr. Škerlj in dr. Žirovnik.

Sklenila se je resolucija, ki poziva vlado, naj se čimprej ustanovi v Ljubljani vseučiliška knjižnica v lastnem poslopu. **Dr. M.**

Nemški zakon zoper nevarne zločince iz navade in o očuvalnih odredbah z dne 24. novembra 1933. Ta zakon je novela k nemškemu kazenskemu zakonu. Osebe, ki so že dvakrat pravnomočno obsojene radi naklepnega zločina in zagreše vnovič naklepni zločin, se kaznujejo po posebno strogih kazenskih stavkih, če se da iz njihovih dejanj posneti, da so zločinci iz navade (§ 20 a). V poglavje o tatvini uvršča novela novo določbo, ki kriminalizira posest tatinskega orodja. Tega zločina se okriví, kdor poseduje tako orodje, potem ko je bil zaradi kvalificirane tatvine že pravnomočno obsojen (§ 245 a). Očuvalne odredbe, ki jih novela uvaja, so prevzete z nekimi spremembami iz n. o. 1927 (§§ 55 do 64) in so približno enake očuvalnim odredbam našega kazenskega zakona, nova pa kastracija nevarnih seksualnih zločincev (§ 42 a, št. 5). Sodišče sme poleg kazni odrediti, da se moška oseba, ki je za časa odločbe dovršila 21. leto, kastrira, če se obsodi radi zločinstva posilstva, oskrumbe, nečistosti z otroci ali drugega zločina, izvršenega zaradi zadovoljitve spolnega nagona, na kazen na svobodi najmanj šestih mesecev, potem ko je že bila enkrat zbog takega dejanja pravnomočno obsojena na kazen na svobodi in če se da iz vseh teh dejanj posneti, da je ta oseba nevaren seksualen zločinec. Dalje se sme kastrirati moški, ki je bil vsaj radi dveh takih dejanj obsojen na kazen na svobodi najmanj enega leta, če je iz teh dejanj posneti, da je nevaren seksualen zločinec, tudi če prej še ni bil obsojen zbog takega dejanja. Slednjič se sme kastrirati moški, ki se obsodi zbog umora ali uboja, storjenega v namenu, da se zbudi ali zadosti spolni čut. Kastracijo izvrši uradni zdravnik, aprobiran za nemško državo. Zdravniki in bolnišnice, v katerih se smejo izvršiti kastracije, določi justična uprava. Razume se, da se sme obsojeni prisiliti k operaciji.

Dr. M.

Delovanje kriminalno-biološkega društva. V letu 1927. smo na tem mestu oznanili (Sl. Prav. 1927., str. 179, 180) knjigo graškega kriminalista Adolfa Lenza »Grundriss der Kriminalbiologie«, istega leta pa se je vršil tudi že prvi kongres na mednarodni podlagi ustanovljenega društva »Kriminalbiologische Gesellschaft«. Vidni izraz za to, da je bil vprav Lenz duševni početnik in vodja nove smeri v kazenskopravni znanosti, se je pokazal v dejstvu, da si je navedeno društvo izbralo za svojega predsednika avtorja pravkar omenjene knjige o kriminalni biologiji. Društvo je imelo doslej že štiri kongrese; razen prvega, l. 1927., na Dunaju, l. 1929. v Draždanah, l. 1931. v Monakovem, a zadnjega l. 1933. v Hamburgu. O vsakem kongresu je izdalo svojo posebno publikacijo pod naslovom: »Mitteilungen der kriminalbiologischen Gesellschaft«. Prvi zvezek obsega 86, drugi 216, tretji 202, a zadnji 280 strani. Društvena poslovalnica je kriminološki institut univerze v Gradcu, založništvo je prevzela knjigarna Ulricha Moserja v Gradcu. Članov je izkazalo društvo čez poldrugi sto; oni predstavljajo domalega vse kriminalnopravno zainteresirano strokovnjaštvo vsega sveta. (Zlasti češkoslovaški in poljski akademični učitelji za kazen-

sko pravo so v društvu polnoštevilno zbrani; seznam članov iz l. 1933. še ni navedel nobenega imena iz Jugoslavije; v prihodnjem bo že drugače.)

Povod, da seznanjamo danes slovenski pravniški svet z delovanjem večkrat omenjenega društva, je v prvi vrsti ta, ker se pač vprašamo, kako se je orijentiralo društvo kriminalnih biologov v novi atmosferi pod vplivom bližajočega se prava avtoritarne države Nemčije? Že od vsega početka, t. j. ko smo pisali o knjigi Adolfa Lenza, torej pred 7 leti, smo se postavili na stališče, da je študij zločinčeve osebnosti po kriminološki, psihološki in medicinski strani hkratu koristno delo, prav gotovo vredno znanstvenega zanimanja, in da je pač mnogo resnične znanstvenosti v poročilih kriminalnih biologov, — prilično še več pa da je tipiziranje, ki so gledana preveč raz subjektivno stališče, kar opravičuje dvome o njihovi absolutni zanesljivosti. Še l. 1932. je jugoslovanski kriminalist Aleksander Maklecov v svoji razpravi: »Biološki pravac u modernoj kriminologiji« (Arhiv, Beograd, XXV, br. 1., 2., za 1932 god.) na fin, toda odločen način metode kriminalne biologije za praktično pravosodstvo odklonil. Ko pa smo preštudirali zadnjo knjigo z izvestji o četrtem kongresu društva za kriminalno biologijo v Hamburgu l. 1933., smo ugotovili brezdvomen napredek. Pojavlja se v tem, da se je društveno delovanje sprostilo stremljenja po uspehih, ki naj bi se dosegali v praktičnem pravosodstvu s psihobiogrami, s »sodno socijalno pomočjo« i. sl., kakor da bi bil to edini pravcati cilj te znanosti, — a krenilo v smer zakonodajne kriminalne politike na podlagi izkustev kriminalne biologije. Prvotna pot društva je hodila izrazito v smeri borbe zoper ostri kurz zahtev po težkem kaznovanju. Sedaj pa je prišla v Nemčiji druga ideologija na površje, ki hoče, da so kazni iz vzrokov avtoritativnega pojmovanja države trde in težke; ta pot pač ni lahko združljiva s prvo. In vendar se je pokazalo, da se dajo obe poti druga za drugo zblížati. Zopet je bil Lenz, ki je našel primerno besedo za motivacijo zblížanja. Izjavil je po priliki tako-le: Ni, da bi odrekli izvestno vrednost poedinim svrham doslej močno poudarjenega poboljševanja, a zapostavitvi ostraševanja, vendar ne smemo prezreti, da dobivata obadva cilja svojo relativno vrednost samo od vsakočasnega položaja prosvete. Pomenjalo bi samo enostransko uporabljanje biološkega raziskavanja vzrokov zločinov, ki jih je treba iskati v osebnih nagnjenjih (Anlage) in v okolini (Umwelt), ako bi nadaljevali v pravcu, da bi delali samo zaključke na olajševanje kazenskega zla; kajti tako početje bi nehavalo navsezadnje v strankarsko orijentirani pomilostitveni praksi. Mnenje, da povzroča razkrivanje kriminogenih vzrokov v naravni sposobnosti oseb in v njihovi okolini vedno milejšo oceno dejanja in storilca, biološko ni opravičeno. Vzpostavitev državne oblasti mora slediti vzporedno vzpostavitev resnosti kazni in kazenskega postopka. — Ta-le preorientacija se nam zdi prav znatna: Dočim se je glasila resolucija prvega društvenega kongresa, da naj se ustanavljajo kriminalnobiološka preiskovališča (Untersuchungsstellen), ki naj bi delovala kot strokovnjaška ocenjevališča v praktičnem pravosodstvu; dočim so se temata na prvih treh kongresih sukala vseskozi okoli tehničnih metod za izsledovanje zločinske osebnosti in njenega pomena, se je četrti kongres gibal samo še po polovici v tem tiru, drugo polovico pa je izpolnjevalo vprašanje de lege ferenda: »Očuvanje in sterilizacija«. Tu je belgijski profesor Ludovik Verwaack razlagal belgijski zakon o socijalni obrambi z dne 9. aprila 1930 ter prikazal njegove ugodne

posledice na podlagi statističnih podatkov treh let. Danski vrhovni tožitelj Avgust Goll je razpravljal o vsebini danskega sterilizacijskega zakona z dne 1. junija 1929 in o primerih kastracije, ki so se do 1. maja 1933 na tej podlagi izvršile deloma s pristankom, deloma brez pristanka prizadete osebe. Ne smemo zamočlati, da je ta predavatelj izjavil, da niti kastracija ni popolnoma varno sredstvo zoper povratek k spolnim zločinom. Naslednji govornik, saksonski profesor medicine Rainer Fetscher je predaval o teoriji in praksi sterilizacije, dal značilni izjavi, da na eni strani ne pozna nobenega zadosti utemeljenega prigovora zoper sterilizacijo, da pa na drugi strani biološko saniranje ljudstva ne more priti samo od sterilizacije. Profesor Ernst Rosenfeld (Münster) je postavil za ureditev tez vprašanja o sterilizaciji petero zahtev: poseben zakon; onemogočenje šabloniranja; kooperacijo zdravnikov in policijskih oblastev, pravne garancije za osebo, ki naj bo sterilizirana, pristanek te osebe. Iz sledeče diskusije bi samo to podčrtali, da so govorniki opetovano kazali na ogromne stroške, ki zadevajo državo z oskrbovanjem zaroda duševno manjvrednih staršev.

Z zadoščenjem pozdravljamo usmeritev društvenega delovanja v pravcu močnejšega vplivanja na bodoča zakonodavstva glede aktualnih problemov. Kar se tiče zbiranja materiala, ki bo podlaga kriminalnopolitičnih izsledkov, pa smo še vedno istega mišljenja, kakor smo ga že zgoraj naznačili. V srečnem položaju smo, da se danes lahko sklicujemo še na druga enaka mnenja udeležencev bioloških kongresov. Na kongresu v Draždanah (1. 1928.) so prišli enaki pomisleki kakor smo jih že leto prej objavili, do izraza od strani prof. Gustava Aschaffenburga (Köln). Na kongresu v Hamburgu (1. 1933.) pa je prof. Hans Reiter (Schwerin) jasno povedal, da je »pojem osebnosti tako obsežen, da bi on dejal, da gre za neko veličavno blaznost (Grössenwahnsinn), če bi hotel kdo poskusiti, da neko osebnost opiše.« Mi bi si usojali še prav posebno pokazati na dejstvo, da v praktičnem pravosodstvu ne gre samo za stotine težkih kriminalnih primerov, ampak tudi za tisoče in stitisoče drugih, lahkkih primerov, ki pa ostanejo sestavni del kriminalnosti sodobne človeške družbe. Dovolili bi si dalje izraziti precejšnje dvome o tem, ali bi biološki izsledki, ki bi jih dobila dva strokovnjaka na podlagi popolnoma samostojno izvršenih eksploracij, anamnez in raziskav o vplivih dedne obremenjenosti in okoline, med seboj resnično soglašali... Slednjič smo mnenja, da ne gre delati znanstvenih sklepov o »tipiziranju«, po preiskavi samo 20, 30 zločincev. Tudi tu velja pač še vedno beseda vélikega mojstra kriminalne psihologije Hansa Grossa: »Wir müssen in ungeheurer Menge sammeln«. In vendar smemo navsezadnje čvrsto poudariti — kakor smo to storili že v Sl. Pr. 1927, str. 180, — da delo kriminalne biologije nikakor ne bo neplodno. Kot znanstvena podlaga kriminalne politike je in ostane neprecenljive važnosti za bodoče zakonodavstvo glede borbe zoper zločince in zločinstvenost.

Dr. Metod Dolenc.

Popravek. V zadnjem snopiču »Slovenskega Pravnika« naj se popravi na str. 72. v 9. vrsti od zgoraj namesto »na predstavi« pravilno »na podstavi«.

Meseca julija bo praznoval češki pravniški svet stoletnico rojstva enega svojih največjih pravnikov, dr. Antona Rande. Temu spominu bo posvečen tudi prihodnji snopič »Slovenskega Pravnika«, ki bo izšel dne 1. septembra t. l.